

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XX. Exprobatio quàm molesta sit omnibus, & exprobrare beneficia
est ea perdere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

CAPUT XX.

EXPROBRATIO quam molesta sit omnibus;
& exprobrare beneficia, esse ea perdere.

Phocionem Græcum oratorem in concione seorsim sedentem quidam accessit, dixitque: Videris cogitandus, ô Phocion. Rectè quidem conjectas, respondit: Cogito enim, si quid queam detrudere de his quæ dicturus sum apud Athenienses. Eadem pæge hinc mihi, mi Lector, cogitatio est, an non hoc loco dissertationibus prolixioribus attendenda sit dissertatiuncula, & succincta in rem admonitio, idque levando fastidio, & varietati concilianda. Atque istud tunc præcipue observandum videtur cum res ipsa (quod impræsentiarum est) minimè laciniosum eloquium desiderat. Hujus ergo jam specimen dabimus.

§. I.

Inguam Excusantem, ob ejusdem capitalis litteræ societatem sequitur Lingua Exprobrans. De hac quæritur illud Siracide: *Vnus adificans & unus destruens, quid tibi prodest nisi labor?* Quidquid hæc lingua præclare struxit, repente subruit exprobrando in hunc modum: Hoc & hoc beneficii à me habes; absque me fuisset, tu pridem perisisses: Vitam & incoluntiam tuam mihi debes, mihi age gratias: ad honores illos tu quidem tuis alis nunquam pervolassem, nisi mearum pennarum ope id potuisses. Inamcenæ sunt hæc cætilenæ; hæc voces beneficiorum corruptrices, bene parva levissimè perdunt. Gallinæ ova quidem excludunt, sed ea glocitando sæpissime amittunt. Beneficia, ova dixeris aurea, quæ cum exprobrantur, amittuntur. Odiosum genus est hominum officia exprobrantium, quæ meminisse debetis, in quem collata sunt, non ille commemorare qui contulit.

Beneficii omnis turpis exprobratio est.
Omnis molesta est quæ exprobratur gratia.

Appius Romanus populo exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quod ex muto & clingui, faciundum haberet Confulem, de Lucio Voluminio collega sentiens. Ibi Lucius Voluminus: Quam mallem, inquit, tu à me strenuè facere, quam ego abs te scitè loqui didicissem, Romanus Sapiens, ei qui beneficium dedit, oblivionem imperat illi qui accepit, memoriam mandat. Quo loco scipsum explicans, optimus interpretes illos: Errat tamen, inquit, si quis existimat, cum dicimus eum qui beneficium dedit, oblivisci oportere, excutere nos illi memoriam rei præsertim honestissimæ. Quædam præcipimus ultra modum, ut ad verum & suum redeant. Cum dicimus, Meminisse non debet: hoc volumus intelligi, prædicare non debet, nec jactare, nec gravis esse. Quidam enim beneficium quod dederunt, omnibus circulis narrant: hoc sobrii loquuntur, hoc ebrii non continent: hoc ignotis ingerunt, hoc amicis committunt. Vt hæc nimia. & exprobratrix memoria ac lingua subsideret, oblivisci eum qui dedit, iussimus, & plus imperando quam præstari poterat, silentium suavisimus.

Hinc ille suum patrem, quod nulli beneficium datum approbasset, valde prædicat, aitque:

Sed mos illic nunquam fuit patri meo,
Vt exprobraret quod bonus faceret bene:
Gratum arbitratur esse id à nobis sibi.

Meritoque vobis bona se facere qua facit.

Qui beneficium exprobrat, is malignè repetit, quod benevolè dedit. Cornicula quondam (quod vates Venusinus memorat) à multis avium plumas accepit, & iis sese ornavit. At cum quæque volucrum plumas suas repeteret, misera & implumis avicula omnium risui est exposita. Quicunque sic beneficium accipit, ut simul meruar ac suspicetur id brevi exprobrandum, Venusini vericulos non imprudenter sibi occinet.

A Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grege avium plumas, moveat cornicula risum.

Non est gratum nec suave beneficium, quod Lingua exprobrans corrumpit. Da igitur, sed exprobrando ne revoca, quod bene dedisti.

§. II.

Quisquis in alium confert beneficium, & hoc ipsum exprobrat, similis est scribæ, qui supplicem libellum describit attentà manu, & eleganti charactere; sed pro pyxidæ arenaria corripens atramentarium, effundit illud in chartam. Huic jam omnis labor perit. Optimè omnia descripsit, sed pessimè sic cavet scripturam. Ita beneficium qui memorat, est quasi exprobrat. At verò lingua exprobratrix velut atramentarium corripit & invertit, sic atro liquore, quidquid eleganter scriptum est, obliterat. Humana manus sic impingit, Deus non sic errat, nec quod scriptum est, atramento unquam fœdat. Testis in hanc rem locupletissimus Jacobus Apostolus: *Si quis vestrum*, inquit, *indiget sapentiâ,* *postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropere.* Verbis pauculis quatuor maximas Dei perfectiones includit: 1. Est summa liberalitas: *Dat*, non recepturus. 2. Summa Magnificencia: *Dat omnibus*, Romanis, Græcis, Barbaris, Judæis, aliis innumeris. 3. Summa Beneficencia: *Dat affluenter*: Non solum enim liberalis est & promptus dare, sed dat abundè, exuperat preces, transcendit vota, dando rotas manus explicat. 4. Summa Humanitas: *Dat, & non impropere*, ne sibi supplices absterreat aut pudefaciat. Esti triginta, sexaginta, octoginta & pluribus annis beneficiat, priora tamen beneficia nulli exprobrat. Quòd si Deus ulli hominum quidquam exprobravit, æquissimè id fecit, & suo jure, non uti nostrates divites solent, qui ubi tres obolos contulerunt, ingentia jactant beneficia. De hoc tali homine, verissimè dictum à Siracide: *Pauca dabit, & multa improperebit.* Sed hæc non nisi fatuorum hominum est indoles. Nam, ut idem Siracides affirmat: *Stultus acriter improperebit.* Eà de causâ præmonens: *Datus insipientis, inquit, non erit utilis tibi, oculi enim illius semplices: exigua dabit, & multa improperebit.* Scribet non adeò multa, nec ita eleganter, deinde velut scriptor incogitans, in suam inscriptionem effundet atramentum, & labore suum omnem liquore tam turpi submerget. Nimirum

Solvat sibi ipsi debitum exprobratio.
Bilbilitanus vates hoc ipsum falsè descripsit, & Postumum exprobratorem non immeritò sic reprehendit:

Crede mihi quamvis ingentia Postume dones,
Auctoris pereunt garrulitate sui.

Hi hominum mores sunt, aliter se Deus adversus nos gerit, qui non impropereat.

§. III.

Sed obducas: Nunquid Deus Hebræo Regi Davidi multa per Nathanem iussit exprobrari suo nomine? Deus nulli Ego unxi te in regem super Israël, & ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum domini tui. Et quoties per Moysen aliòsque vates exprobrata Israël beneficiis? Christus Nathanem ipse urbibus Corozaim, Capharnaum ac Bersaida acriter objecit, quòd illarum bono tot conciones instituerit, tot miracula patravit. Nōne & civibus Hierosolymæis exprobravit, se gallinæ incubantis vices subire voluisse, illos autem noluisse pullorum more se subdere? Quin & beatus Ephrem asserit, Christum supremo iudicii die palam improbis exprobraturum talia: Propter vos ego carnem indui; vestri causâ me conspui, flagellari, crucifigi passus sum; vobis sum mortuus, sed & tumulum, sed & inferos subii, ut vos ad me attollerem: vobis gratiam meam toties obtuli; regnum meum toties proposui; vos fratres meos vocavi, omnia vestræ salutis operatus sum. Sed nihil profeci, frustra monui, noluitis

Horatius
l. 1. epist. 3.
ad Iulium
Florū med.

Quatuor
Dei perfe-
ctiones.

Deus nulli
beneficia
exprobrat.

Eccl. c. 20.
vers. 15.
Eccl. c. 18.
vers. 18.
Eccl. c. 20.
vers. 14. & 15.

Vet. Iamb.

Martialis
lib. 5. epi-
gram. 52.

Quomodo
exprobrat
cum Da-
vidi per
Christum
Nathanem
probrat,
Israëlitis
per Moysen.
2. Reg. c. 12.
v. 7. & 8.
Ephrem l. de
iudicio c. 2.

noluitis esse mei; ite, abite, recedite à me, culpa vestra est; abite, aeternum ardere. Quâ igitur ratione Deus non improperat?

Quod ad Hebræum regem attinet, Ajo non tam exprobrasse Deum Davidi præstita beneficia, quàm iudicio contendisse, & ipsi sui ipsius constituisse iudicem Davidem:

*Invenial.
fat. 13. v. 2.*

— prima est hæc ultio quod se

Iudice nemo nocens absolvitur.

Profecto & David in seipsum feralem sententiam dixit, & nocentem se proclamavit, Pœnitens facti. Quod ad alios spectat, ajo ingratum & omnia contemnentibus merito beneficia exprobrari, ut respiciant. Eadem subinde ratio urget, ut inter homines alteri alteri collata beneficia exprobrat, cum is qui accepit beneficium, accepisse se negat, obliviscitur, dissimulat, cum totum illi beneficium elapsum est, cum omnis apud eum bene merentium gratia, memoria omnis excedit, nec ullum extat in illo vestigium meritorum; quod enim in primâ parte animi positum esse deberet, ita seposuit & abiecit, ut in ignorantiam sit versum. Huic tali acriter exprobrandum est: En ingratisime, hoc, & hoc, & hoc etiam beneficii à me accepisti, omnem in te liberalitatem consumpsisti; at tu nequiter dissimulas, imò negas accepisse, quod pleno in te sinu effudi. Idcirco autem hæc ingero, non ut quidquam exprobrum, sed ut tuus stupor capiat quid deliqueris. Hoc scilicet luxurio caput tam ingrati hominis perfundendum est.

Cum autem iis, quos serid facti pœnitebat, nil exprobravit Christus Dominus, non Petro inconstantiam, non Matthæo avaritiam, non Paulo sævitiam, non Magdalene lasciviam; verissimum etiamnum est, Deus dat omnibus assuenter, & non improperat. Hanc nos indolem præ nobis feramus, nec statim cum à nobis obsequium petitur, obsequia priora nondum compensata exprobrems. Cum prædicat qui dedit, erubescit qui accepit. Turpissimum est, sic repetere beneficium, & contra Chilonis decreta, qui apud Ausonium:

Tu, inquit, bene si quid facias, non meminisse fas est: Que beneficia accipias, perpetuo memento.

Multos experimur ingratos, plures facimus: quia alias graves exprobratores exactoresque sumus; alias leves, & quos paulo post muneris sui pœniteat, alias queruli & minima momenta calumniantes. Ita gratiam omnem corrumpimus, non tantum postquam dedimus beneficia, sed dum datus: ita scripturam elegantem atramento perfundimus.

*Vet. Troch.
Eccli. 6. 41.
fine.*

Pauperi dans exprobransque, absinthio mel temperat. Sapientissimè monet Siracides: Cum dederis, ne improperes.

F

CAPUT XXI.

Quid sit Lingua FRAVDLENTA, FALLAX, FVCATA: quod inter has discrimen, & quibus legibus hæ lingue teneantur.

Mater est, cui tres sunt filie, forma præstantes, non opibus; dotis vix quidquam habent: censum omnem circumferunt in cultu corporis. Veste abundant plurimâ, & habitum uno etiam die sæpius mutant. Vestes earum pleræque omnes versicolore, supra omne Babylonicum tapetium variegatæ, & ad lasciviam factæ: illa prasina, hæc crocea, ista veneta, alie varii ac mixti coloris. Sunt hæ tres nobiles filie ad lanam carpendam, & fila ducenda doctissimæ, nec alie illis similes; pensum facere subtilissimum, ventos textiles, & nebulas lineas nere optime sciunt. Vultu hæ tres sorores à se invicem non multum abluunt; pæne illis eadem

oris lineamenta, ut difficile sit eas satis intermiscere. Sicut autem matris plurimum gerunt in vultu; sic etiam matrescunt ingenio. Animum illarum si spectes, tam sunt audaces & animosæ, ut etiam gladios, hastas, tormenta bellica tractent; Amazonas esse dixeris. Domesticas leges observant religiosissime; nefas illis vel larum unguem à suis legibus abire.

Tres sorores istæ Orbe toto notissimæ sunt, charæ simul & exolæ, tam multos numerant hostes quàm amicos: nunquam ad ullam opulentiam pertinent. Virtutis profectus nihil habent; viria, quorum perquam divites sunt, in dote numerant.

Mater harum appellatur MENDACIVM. Hancum Mencia dicemus suo loco. Filie his nominibus insigniuntur, Lingua Fraudulenta, Lingua Fallax, Lingua Fucata. De tribus his germanis sororibus nunc dicere incipio. Ut ergo Linguam Fraudulentam, Fallacem, Fucatam probe noverimus, primò explicandum erit, quibus in rebus hæ viciose lingue velut sorores conveniant, quibus discrepent; deinde quas domi suæ leges ac regulas observent.

§. I.

Prima sororum, lingua FRAVDLENTA, lingua fane astuta, subdola, versuta, vafra, veteratrix, tortiosa, callida. Franconum equites olim chlamydes habebant plicis multiplicibus rugosissimas: his confecti potest lingua Fraudulenta, quæ in plicas plurimas sinuola uberius effunditur. Fraudulentus aliud agit, aliud simulat. Vir versutus odiosus erit. Altera è sororibus his Lingua FALLAX, nomen inde sortita, uti Varro placet, quod fando decipiamus, & contra quàm diximus, faciamus.

Tuta frequensque via est per amici fallere nomen.

Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.

Fallacia est veritas palliata, quæ vel alterius odium, vel commodum suum attendit. Mercator Jovem lapidem jurat tanto actanto merces sibi stare, nec minoris quàm indicarit, vendi posse; atque hoc non alterius odio, sed suo bono. At qui infescare capitalium, & hoc solum agit, ut fallat, non suo id commodum, sed alius odio id facit. Vulpina hæc lingua est. Sed Maledictus dolosus.

Tertia soror lingua FVCATA, quæ hoc satagit, ut nunquam non picta sit & cerussata: Molli sunt sermone ejus super oleum, & ipsi sunt jacula: sed feriunt corda. Hæ sorores sibi simillimæ sunt, omnisque neyrum trahunt à matre MENDACIO; aliquid tamen etiam habent dissimilitudinis. Nam fucata sui tantum purgationem & Eorum comprum attendit; modò ipsa niteat, nocere alteri non adeò cupit. Fallax hoc unum agit, alios fallere quibuscunque id modis fiat. Fraudulenta dissimilis est duabus, quæ non tam videri vult formosa, quàm arguta & peracuta: hinc sæpe multum sibi laborem sumit, nec tamen ullum decipit; satis illi est decipere posse, & hoc caveat ne ab aliis simplex censeatur.

Harum trium sororum amicitiam innumeri ambiunt, ipsi etiam pæne infantes, qui subinde prius fallere, quàm fari norunt. Plurimum autem laborant hæ tres sorores, ut Avlicos & Magnatum famulos sibi semper benevolos habeant, quo eos facilius, veluti doctiles discipulos forment ad suas leges, quæ conceptissimis verbis sic scriptæ sunt, ut merito quis dixerit: hæc jura aut diabolus dicta viri, aut diaboli mater Superbia. Hoc ego monuerim, ad rogandas has leges non parum operæ contulisse hominem, qui quinquaginta annis sectatus est aulam. Et en tibi, mi Lector, domesticas trium sororum leges, quas diaboli decalogum rectè appellamus. Sunt autem istæ, quæ sequuntur.

§. II.

Nihil cuiquam credas, quantumvis in speciem amico. Puto quantumvis ardentem, complexantem, degerantem. Nullum